

מה זה יעזור?

מדוע, בכל זאת, חוזרים שוב ושוב לשיטת פעולות העונשין? התשובה לכך היא: מפני שזוהי שיטה פשוטה. ליתר דיוק: מפני שאין שום שיטה פשוטה אחרת. וכאשר שדטון עומד בפני דחי של דעת-הקהל, כשהוא נדרש "לעשות משהו" כדי לשים קץ לפעולות-הטרור, הוא נוטה תמיד לנקוט שיטה זו.

★ ★ ★

דם רגיל ישאל כאן את השאלה ה-טבעית: אם כן, מה לעשות? אם פעולות-עונשין עוזרות לטו-ר?

דרושה לממשלת ירדן כדי לדכא ולכלום את ארגוני-החבלה.

★ ★ ★

יתכן שההיפך הגמור הוא נכון. יתכן שפעולות-עונשין, דוגמת זו של השבוע, עוזרת במישרין לפעולות-הטרור. פעולה כזאת יכולה להפחיד ודי-הרתיע. אבל היא יכולה גם לעורר שינאה, זעם ושאפה לנקם. בפעולה כזאת נשפך דם. אי-אפשר להגביל מראש את כמות הדם שישפך — כי הדבר תלוי, בין השאר, במיקרה העיוור. כאשר עולה התגבורת על המחסום, נופלים חללים בלתי-צפויים. כאשר מפוצצים בתים, לעולם אין בטחון שלא ייקברו נשים וילדים.

לכן החלטה ממשלת אשכול לי-הלום בגבול הירדני.

(ויש האומרים כי הפעולה נגד ירדן היא הקדמה חיונית לפעולה נגד סוריה. אחרי שישראל התקיפה מדינה פרו-אמריקאית כמו ירדן, תוכל להתקיף מדינה פרו-סובייטית כמו סוריה ולטעון שהדבר מוכיח כי אין היא מודרכת עלידי שיקולים בינלאומיים. גם למיבצע-סיני קדמה שורה ארוכה של פעולות נגד ירדן מטעמים דומים.)

★ ★ ★

היתה זאת פעולת-עונשין קלאסית, מן הסוג שהבריטים היו רגילים לבצע ב-

ברגע שנהרגו שלושה חיילי צה"ל מול הר חברון, היה ברור לכל כי ממשלת אשכול לא תוכל להימנע מתגובה צבאית.

הלחצים הפוליטיים והנפשיים הפכו חזקים מדי.

הבדיחות האוויליות שהופצו ברחוב היו רבות מדי. «חוליה של אנשי אל-פתח הצ'ליחה לחזור למשרדו של אשכול. היא גנבה את הפינסק הפתוח...»

ממשלה אחרת, בעלת תוכנית מעשית ל-שינוי פני הדברים במרחב, היתה יכולה ל-עמוד בלחץ זה. לממשלת אשכול — כמו לממשלת בן-גוריון לפניו — אין שום תוכנית, אין שום דרך לשינוי. בסופו של דבר יכלה לבחור רק בפעולה צבאית.

פעולה צבאית היא תמיד פופי-לארית. היא תמיד המוצא הקל די-הנוח ביותר.

★ ★ ★

השאלה הגדולה היתה: לפעול -- נגד ירדן או נגד סוריה?

ההודעה הראשונה על התקרית בהרחב-רון ביקשה להטיל את האשמה, כרגיל, על סוריה. התואנה היתה קלושה מאד («החב-לנים השתמשו במוקש מן הסוג שגם ה-צבא הסורי משתמש בו...»). גם הטענה העיקרית («סוריה היא המע-ודת את אנשי אל-פתח») עומדת על כרע-י-תרנגולת. אם הממשלה הירדנית היציבה אינה מסוגלת לבלום את החבלנים, מגיין הבטחון שממשלת דמשק השסועה והמעו-רת מסוגלת לכך?

אך דעת-הקהל הישראלית, שי-כוונה כמשך שבועות נגד סוריה בלבד, היכתה לפעולה בצפון. מדוע לא נערכה שם?

★ ★ ★

שהברד עקרוני בין פעולה נגד סוריה לבין פעולה נגד ירדן.

הגדיר זאת הרמטכ"ל עצמו, בראיון ה-מפורסם ערב ראש-השנה, ממנו ניתן להבין כי פעולה בגבול הירדני מטרתה לעורר למ-שלת עמאן להשתלט על החבלנים, ואילו פעולה בגבול הסורי מטרתה צריכה להיות נגד מבצעי החבלות ונגד השלטון התומך ב-חבלות.

וזאת מפני שממשלת ירדן מעוניינת ל-כ-לום את פעולות החבלה, ואילו ממשלת סוריה מכריזה על תמיכתה בהן.

מכאן שמדובר על שני סוגים שר-נים לגמרי של פעולות צבאיות.

אין האחת באה במקום השנייה. (אך ה-אחת יכולה לשמש הקדמה לשנייה.)

כל פעולה בגבול הירדני היא, מטבעה, פעולת-עונשין. ממילא תהיה תמיד מוג-בלת במטרה, באמצעים ובשטח.

ואילו פעולה בגבול הסורי תה-י-ה, מטבעה, פעולת-מלחמה. היא לא תהיה מוגבלת בשטח ו-באמצעים.

כדי להביא להפלת השלטון הקיים בדמשק, תצטרך לשאוף לגדולות גם מבחינה צבאית. פעולה אנטי-סורית כרוכה מומי-לא בהסתבכויות בינלאומיות, שי-אינן קיימות לגבי פעולה אנטי-ירדנית.

פעולה ברמה הסורית היתה עלולה ל-ג-רום לתגובה חריפה של ברית-המועצות, להתערבות מצרים, לרושם כללי בעולם כ-א-י-לו משרתת ישראל את המדיניות האמריקאית. אילו התקיפה ישראל השבוע את סוריה, אחרי תקרית שאירעה בגבול שהו-דחוק ממנה, היה רושם זה מתחזק שבעתיים.

המטוס הירדני מדגם „האנטר” ברגע שניפגע בעת הפעולה

ריסטנים, מה אפשר לעשות במקור-מן?

כאשר נהרגים צעירים יקרים על הגבול, איך אפשר להגיב — וולת התגובה הצבאית? הלוואי והיתה לכך תשובה פשוטה, שכל אדם בשוק מסוגל לתפוס אותה בנקל.

אבל אין תשובה קלה כזאת. פעולות-טרור מוצלחות צומחות תמיד על רקע נפשי ופוליטי מסויים.

מי שרוצה לבלום אותן, חייב לשאוף לשינוי אותו רקע — לשינוי האקלים הנפשי והפוליטי המצמיח את הטרוריסטים.

לכך אין דרך קלה. וגם אין דרך קצרה.

הדבר מחייב כשרון פוליטי ותעמולתי, תנופה של דמיון יוצר, סבלנות והעזה. זוהי מלאכתו של מדינאי.

ובכל רחבי המישטר הקיים בישראל אין מדינאי כזה.

וכאשר אין מדינאי, בא ה חייל. החייל נקרא לפעול. מפני שהמדינ-אי נכשל.

החייל נקרא להוציא את המדינה מ-מבוך, שלתוכו היא לא היתה נקלעת כלל אילו היו מנהיגיה מדינאים.

זה קרה השבוע. זה יקרה שוב ושוב, בממדים גדולים והולכים, מחר. כל עוד קיים מישטר זה.

במרחב שלנו עודנו שולט החוק העתיק של גאולת-דם.

מי שאשתו ובנו, אחיו ואביו נפלו ב-פעולת-עונשין — לא יפנה את זעמו אל החבלנים שגרמו לפעולה. הוא יפנה את עיקר זעמו אל האוייב ששפך את הדם.

מי שביתו כרע תחת מהלומת חומר-הנפץ, לא יאשים באסונו את אנשי אל-פתח (הנראים בעיניו, מן הסתם, כלוחמי-החרור גיבורים) — אלא את החבלן הישראלי.

פעולה כזאת משאירה אחריה מישקע עמוק של תאוות-נקם.

★ ★ ★

הרי מישקע כזה הוא קרקע-הצמיחה לאירגונים כמו אל-פתח.

כל אירגון טרוריסטי, המורכב מקומץ של לוחמים, משתדל לכונן את פעולותיו כך שהאוייב יצטרך לפעול נגד האוכלוסיה ה-כללית.

הוא מקוה כי פעולת-העונשין של האוייב תעורר באוכלוסיה גל של שינאה וזעם.

על הגל הזה רוכבים הטרוריסטים. ממונה הם ניזונים. בעזרתו הם מקווים לגיזם מתנודכים צעירים חדשים, עזרה ופטר.

כל זה הוכח כבר מיליון פעמים בעבר, בעשרות ארצות שונות. כל מי שהתנסה במלחמה בטרור מכיר מעגל-קסמים זה.

גבול הצפוני של הודו, ושאירגון ההגנה היה רגיל לבצען לפני קום המדינה.

את התיאוריה העומדת מאחורי פעולה כ-זאת אפשר להגדיר כלהלן:

„אי-אפשר לפגוע בחבלנים עצמם, כי הם חמקניים. צריכים לפגוע באוכלוסיה האז-רחית, הסמוכה למקום התקרית, כדי שזו תהיה מעוניינת לבלום את פעולות-החבלה.

„ממשלת ירדן מעוניינת לפעול נגד ה-חבלנים. פעולת-העונשין ישראלית מסייעת לה בכך. כי היא תבהיר לתושבי ירדן ש-פעולת ממשלתם נגד החבלנים באה להגן עליהם מפני תגמול ישראלי.”

זוהי התיאוריה. האם הפרקטיקה מוכיחה את נכונותה?

אין כל הוכחה כזאת. פעולות-התגמול הישראליות לפני מיבצע-סיני לא הפסיקו את פעולות-הטרור, לא בגבול המצרי ולא בגבול הירדני. להיפך: הן היו חלק ממעגל-קסמים מתרחב.

לפני חצי שנה בלבד ערך צה"ל פעולת-עונשין באותה גיזרה בה נערכה התקפת השבוע. אותה פעולה לא שמה קץ למעשי-החבלה — ותקרית השבוע תוכיח.

אין שום ערובה לכך שהאוכלוסיה ה-מקומית יכולה בכלל לשים קץ לפעולתם של חבלנים בודדים, הפועלים במחתרת.

זאין שום הוכחה לכך שפעולות-עונשין יוצרות את האווירה ה-